

ej patrí Martinovi Der-
a Eve Murinovej a Ka-
poločne dúfame a ve-
li postrehmi prispeje
intermediálnych a in-
t auditívnymi umelec-

Wolfgang Welsch

UMELÉ RAJSKÉ ZÁHRADY? SKÚMANIE SVETA ELEKTRONICKÝCH MÉDIÍ A INÝCH SVETOV

PREDBEŽNÉ ÚVAHY

Ludia snívajú o raji. Tento sen je dvojaký: smerom dozadu sa vzťahuje na prirodzený raj na počiatku vekov, smerom dopredu sa vzťahuje na nový, umelý raj, ktorý sa raz má dosiahnuť v ľudských dejinách. Henrich von Kleist kedysi napísal, že by sme museli druhýkrát „jesť zo stromu poznania“, aby sme znovu nadobudli raj.¹

Niektorí súčasníci sa domnievajú, že sme sa medzitým tak najedli zo stromu poznania, že sme schopní vstúpiť do nového raja, ktorý je elektronickou rajskou záhradou.

Marshall McLuhan, významný teoretik elektronických médií, vyslovil už roku 1964 myšlienku, že nové médiá by nás mohli do viesť k „zázraku celosvetového porozumenia a jednoty“.² Odteraz by sme si mohli všetci porozumieť v univerzálnom jazyku elektronických médií. Dospeli by sme tým opäť do stavu pred stavbou Babylonskej veže – teda aj keď nie priamo do raja, ale predsa len do porovnateľného rajského stavu.

Rád by som odcitoval v súčasnosti v USA veľmi renomovaného freaka „artificial intelligence“: Hans Moravec sa domnieva, že by sme mali náš mozog – prostredníctvom „downloadovania“ – preniesť na stroj procesujúci dáta,³ vďaka čomu „by sa mohlo naše myslenie úplne oslobodiť od akejkoľvek stopy nášho pôvodného tela a vôbec akéhokoľvek tela. Takto vznikajúci netelesný duch by bol ... niečím zázračným, pokiaľ ide o jasnosť jeho myšlienok a hĺbku jeho poznania“.⁴

Mohol by som uviesť celý rad takýchto euforistických výrokov. Lenže v tejto prednáške chcem skôr podať výklad, prečo tejto eufórii – alebo presnejšie: jej jednostrannosti – nedôverujem a prečo neverím, že duch bez tela dospeje k svojej úplnej blaženosti.

Budem postupovať v troch častiach. Najprv chcem poukázať na niektoré osobitosti elektronicko-mediálnych svetov; potom chcem sformulovať niekoľko námietok; a nakoniec chcem hovoriť o situácii umenia vo svete poznačenom elektronickými médiami.